

Az ügyviteli szoftver

Sasvári Péter

egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem, Gazdálkodástani Intézet, Üzleti Vállalkozási Tanszék

Bevezetés

Az ügyviteli szoftverek mindig is külön kategóriát képviseltek a szoftverek széles körében. Ennek egyik magyarázata az, hogy ezeknél az eszközöknél a végfelhasználó által rögzített adatok nagyságrendekkel nagyobb értéket képviselnek, mint maga a vezérlő szoftver (noha manapság mér ezek ára sem elhanyagolható). Másrészt viszont a gyors gazdasági változásokat követendő, a forgalmazó részéről elengedhetetlen a folyamatos támogatás és nyomkövetés. Annál is inkább, mivel az adatok szolgáltatásának időtényezője a felhasználó számára az egyik legfontosabb szempont. Összefoglalva tehát az ügyviteli szoftverek komoly kockázati tényezőt képviselnek.

Az ügyviteli szoftverekkel szemben támasztott speciális hazai igények tették lehetővé, hogy a külföldi szoftvergyártók csak nagyon nehezen tudtak erre a piacra betörni. Ennek eredménye. Kialakult néhány nagy hazai fejlesztő társaság, akik ma már Európában is eladható (pl. Megatrend: Infosys) termékeket fejlesztettek ki. A piac helyzete tehát úgy alakult, hogy a kis- és közepes méretű cégek számára készült ügyviteli szoftverek területén kizárólag volt a hazai uralom, míg a nemzetközi vegyes vállalatok többnyire értelemszerűen a külföldi rendszereket alkalmazzák. A piaci verseny úgy hozta, hogy három, jól elkülöníthető árkategória alakult ki, amit ma kb. a következő határok alkotnak: az 1 millió forint alattiak, 1-100 millió forint közöttiek, és a 100 millió forint felettiak. Ez a kategorizálás nagyjából megfelel a felhasználó cégek méretének, azaz egybeesik azzal, hogy a cég kis-, közép- vagy nagyméretű-e. Az első kategóriában többségében hazai fejlesztésű, míg a harmadik kategóriában többnyire külföldi fejlesztésű szoftvereket találunk. Jelenleg hatalmas verseny folyik a középső kategória megszerzéséért.

Szabványosodási tendenciák

Az ügyviteli szoftverek tekintetében is elérkeztünk végre oda, hogy minden termékre már kötelezően jellemző két varázsigé: modularitás és integrált. Ezek valóban olyan tulajdonságok, amik hiányában egy ügyviteli szoftverrendszer nem piacképes.

A **modularitás** lényege abban áll, hogy a rendszer kisebb, önállóan is kifogástalanul működőképes programokból (úgynevezett modulokból) áll. Ezzel mód nyílt arra, hogy mindenki személyes igényei alapján válogathassa össze a számára szükségeseket, és később esetleg igény szerint bővíthesse azt a vállalkozás felvirágzásával együtt. A bővíthetőséghez természetesen elengedhetetlen, hogy ezek a modulok együtt is működőképesek (kompatibilisek) legyenek. Piaci szempontból ez a moduláris árképzés kialakulásához vezetett, aminek legszembetűnőbb következménye az, hogy az eltérő árképzési politikák miatt a szoftverrendszerek összehasonlíthatatlanná váltak. A modulok egymáshoz kötése pedig burkolt árukapcsolásra ad lehetőséget. A modularitás fokának megítélésére az alábbi a szempontokat lehet mérlegelni:

- A modulok mikro- és makroszinten teljesen kompatibilisek legyenek,
- A már meglévő adatokat az újabb modulok gond nélkül kezeljék,
- Minden modul önállóan is életképes legyen és kifogástalanul működjék,
- A modulok egymáshoz kapcsolását egyszer kelljen elvégezni, és ne zavarja a többi modul működését,
- Az egyes modulok lehetőleg önállóan érzékeljék más modulok jelenlétét.

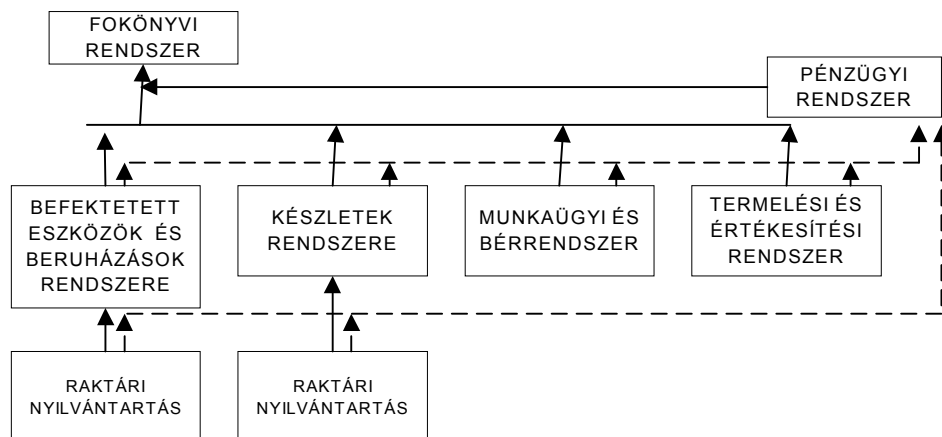
A rendszer **integráltsága** lényegében azt jelenti, hogy a működéséhez szükséges adatok egy központi helyen vannak tárolva. Ezért például újabb modulok üzembe állításakor a már meglévő adatokat nem kell újra rögzíteni. Minden adat egyetlen példányban fordul elő, így minden modul ugyanazt és ugyanúgy látja, ráadásul egyszerre. Ez teszi lehetővé, hogy már olyan korai fázisban is végezhesünk tervező és elemző számításokat, amikor még nem minden adat hitelesített. Az integráltsággal szembeni követelményeink a következők lehetnek:

- A modulok összeépítve egységes rendszert hozzanak létre,
- A tárolt adatok alapján biztosított legyen a gazdasági események teljes körű feldolgozása,
- Egyszeri és redundanciamentes adatbevitel és adattárolás (költségek és hibaforrások csökkentése)
- Minimalizált adatbevitel (az automatikus vagy számítható adatok felkínálása)
- A moduloknak egységes felhasználói felületük van (a kezelés egyértelmősége, gyors betanulás)
- Export-import funkcióval ellátott modulok,
- Vezetői információs rendszerrel rendelkezik (vagy azzal bővíthető)

A szabványosodási folyamat következtében azt tapasztaltuk, hogy az ügyviteli szoftvereknek kialakult egy általános modellje.

Az ügyviteli szoftverek főbb részei:

- Főkönyvi rendszer,
- Pénzügyi rendszer,
- Befektetett eszközök rendszere,
- Készletek rendszere,
- Munkaügyi és bérrendszer,
- Termelési és értékesítési rendszer.

1. ábra: Az ügyviteli szoftver főbb részei

A **főkönyvi rendszerben** a gazdálkodó szervezetek az eszközeiket és forrásait, a kiadásait és a bevételeiket, az azokban bekövetkezett változásokat összevontan, értékben tartják nyilván, illetve számolják el a kialakított számlarendnek és számlatükörnek megfelelően.

A **pénzügyi rendszer** négy elkülönült, de egymással szoros együttműködésben dolgozó terület szerves egységét képezi, amelyek a következők:

- a pénzügyi kapcsolatok bonyolítása,
- az adóügyek intézése,
- a partner kapcsolatok bonyolítása és
- a pénztári feladatok ellátása.

A **befektetett eszközök és beruházások rendszere** a gazdálkodó szervezetek befektetett eszközeit és a folyamatban lévő és egyéb beruházásokat tartja nyilván.

A **készlet rendszer** a gazdálkodó szervezetek az anyagokat, félkész- és késztermékeket, az árukat, illetve a göngyölegeket tartja nyilván.

A **munkaügyi- és bérrendszer** elsősorban a munkaügyi és béradatok nyilvántartásával, a bérek számfejtésével, folyósításával, illetve elszámolásával foglalkozik.

A **termelési és értékesítési rendszer** a gazdálkodási szervezet a termeléshez kapcsolódó adatokat és az értékesítést, számlázást tartja nyilván.

Ügyviteli szoftver kiválasztása

A megfelelő szoftver megválasztásához általános irányelv nem adható, hiszen minden esetben a felhasználónak kell meghatározni mind a döntő szempontokat, mind azok súlyát. Az ügyviteli szoftverek szabványosodásának egyik leglátványosabb hatása az, hogy minden piacképes rendszernek tartalmaznia kell a modellben feltüntetett elemeket. A verseny színtere eltolódott a speciális szolgáltatások felé (például útvonal nyilvántartás, házi pénztár, agrármodul)

Informatikai szempontból a legszembetűnőbb, hogy a legtöbb fejlesztő cég elkészítette vagy el fogja készíteni a program grafikus felületen is futó változatát. Érdekes azonban szem előtt tartani azt, hogy ezt a munkát mindössze az operációs rendszerek újabb divathulláma és a felhasználók kényelmi igényei követelik meg, szakmai szempontból semmi nem indokolja a váltást.

A kiválasztás fő- és alszempontjai informatikai szemszögből

Ablaktechnika	– Használ-e valamiféle ablakozó technikát a segédadatok megjelenítésére? – Az ablakok áthelyezhetők és átméretezhetők? – Az átállított méret megőrződik-e? – A tevékenységek követhető-e a képernyőn? – A munka szüneteltetése alatt védhető-e a hozzáférés?
Adaptáció	– Van-e verziókövetés? – Testre szabható-e? – Új mezők beiktathatók-e a program megváltoztatása nélkül?
Adat- és programvédelem	– Használ-e az adatrögzítés során átmeneti tárolókat? – Képes-e meghibásodott adatbázist helyreállítani?

	– Régebbi adatok alapján újra lehet-e indítani a rendszert? – A program védett-e másolás ellen? – Biztonsági másolat készíthető-e róla? – Hány helyre és hányszor lehet az adatainkat archiválni? – Adatlopás ellen nyújt-e védelmet? – Kívülről módosítani lehet-e az adatállományokat? – A program forráskódja elérhető-e?
<i>Elhatárolás</i>	– Több céget tud-e kezelni? – Több év adatai egyszerre lehetnek-e a gépen? – Hálózat esetén egy adat egyszerre több helyről is elérhető-e?
<i>Export-import</i>	– A program által nyújtott adatok más alkalmazásokba áttölthetők? – Máshonnan gépi adatokat képes-e fogadni? – Az eddig használt rendszer adatai átkonvertálhatóak-e? – Milyen külső eszközöket (táblázatkezelő, szövegszerkesztő) támogat?
<i>Hálózati működés</i>	– A hálózatba csatolt gépek bármelyikéről hozzáférhető? – Egyes munkafolyamatok párhuzamosan is végezhetők? – Milyen típusú hálózatot igényel? – Van-e korlátozás a beköthető gépek számára?
<i>Jogosultság</i>	– Jogosultságok oszthatók-e ki a felhasználók között? – A jogosultság milyen szinten adható meg (mező, funkció, menüpont)? – Az adatok kívülről olvashatóak-e? – Milyen fokozatú titkosítással?
<i>Kézikönyv</i>	– Ismerteti-e a hardver és szoftver követelményeket? – Tartalmazza-e a rendszer hibaüzeneteit és javaslatokat az elhárításukra? – Találhatunk-e illusztrációkat az egyes gazdasági események kezelésére? – Tartalmazza-e a szükséges gyorssegélyek telefonszámait? – Van-e tartalomjegyzéke és indexe?
<i>Listák</i>	– A program beépített szempontok szerint, de módosítható paraméterek alapján készít-e listát? – Lehet-e a listákat állományba nyomtatni? – Képes-e előrenyomott űrlapra nyomtatni?
<i>Paraméterezhetőség</i>	– Mennyire és mi paraméterezhető benne? – Szakember kell-e hozzá, vagy magunk is elvégezhetjük? – A megadott paraméterek átállíthatóak-e később is? – Milyen volumenűek azok a gazdasági változások, amik a program módosítását igénylik?
<i>Súgó</i>	– Mennyire részletes? – A felhasználó bővíthet? – Lehet-e keresni benne?

Támogatás	– Mennyire igényli a támogatást? – Oktatási tananyag létezik-e? – Van-e demo változata? – Mekkora a felhasználók tábora a fejlesztő céghez képest? – Azonnali segítség kérhető-e? – Segítség pénzbe kerül vagy benne van az árban? – Mennyire kerülünk függő helyzetbe a fejlesztőtől?
Többnyelvűség	– Hány nyelven beszél? – Futás közben változtatható-e a nyelv? – Hálózatban mindenki használhatja-e a saját nyelvét? – A magyar billentyűzetet és betűket támogatja-e?
Tranzakciókövetés	– Hibás tranzakciók újra megismételhetők-e? – Van-e tranzakcióvédelem?
Üzemeltetés	– Kell-e külön operátor hozzá? – Összefér-e más programjainkkal? – Adataink mentése automatizált-e?
Egyéb	– Több platformos rendszer-e? – Tanítható-e a szoftver?

Ha mindezekhez hozzávesszük az ügyviteli szempontok hosszú listáját is, akkor látható, hogy a megfelelő szoftver kiválasztása nem egyszerű feladat.

Irodalomjegyzék

1. Kruzslicz Ferenc: PC-s ügyviteli szoftverek Magyarországon, M and M, 1999/5
2. Dr. Paál Éva: Könyvelési technikák. PERFEKT Pénzügyi Szakoktató és Kiadó Részvénytársaság, 1998